

**Enhancing Domestic Security with Emphasis on Law Enforcement and
Combating Organized Drug Crimes**

Mehdi Javaheri¹

Abstract

Background and aim: Targeted combat against drugs and organized drug crimes within the country's internal sphere and the domestic security environment requires the identification of a pattern in this area. This identification will not only enhance domestic security in the law enforcement domain but also facilitate appropriate policymaking and implementation.

Methodology: This research was conducted using a qualitative approach and employed thematic analysis. The participants consisted of twelve experts from operational, law enforcement, and academic fields (Islamic Revolutionary Guard Corps, National Police Command, professors from National Defense University with years of experience in policy-making and law enforcement). They were selected through snowball sampling. MAXQDA software was used for data analysis.

Results: The dimensions influencing domestic security in the field of organized drug crimes are presented in three dimensions: 1) Interagency collaborations in the establishment of domestic security, 2) Interaction and cooperation in law enforcement mission areas, and 3) Exchange of information regarding criminal activities of drug trafficking gangs and organized drug crimes, along with seven identified components.

Conclusion: The final results of this research led to the identification and enumeration of factors that affect domestic security, with an emphasis on law enforcement in combating organized drug crimes. Attention to these aspects is effective in formulating counteractive laws and fostering effective cooperation in the realm of law enforcement against organized drug crimes.

Keywords: Pattern, domestic security, law enforcement, organized crimes, drugs.

¹ Lecturer of the Department of intelligence, Amin Police University, Tehran. Iran. Email: javaherimahdi@chmail.ir

فصلنامه علمی پژوهش‌های مدیریت انتظامی

سال هجدهم، شماره اول، بهار ۱۴۰۲

صص ۲۴۴-۲۱۷

الگوی ارتقای امنیت داخلی با تأکید بر انتظام بخشی و مقابله با جرایم سازمان یافته مواد مخدر

مهدي جواهری^۱

تاریخ دریافت: ۱۴۰۱/۰۸/۰۴

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۱/۱۲/۱۸

چکیده

زمینه و هدف: مبارزه هدفمند با مواد مخدر و جرایم سازمان یافته مواد مخدر در عرصه‌های درونی کشور و محیط امنیت داخلی، نیازمند شناسایی الگویی در این حوزه است تا ضمن ارتقای امنیت داخلی در حوزه انتظام-بخشی، سیاست گذاری های مناسبی نیز اتخاذ و به مرحله پیاده سازی گذارده شود.

روش: پژوهش حاضر با رویکرد کیفی و با به کارگیری روش تحلیل مضمون انجام شد. مشارکت کنندگان شامل دوازده نفر از خبرگان مدیران حوزه‌های مأموریتی، انتظامی و دانشگاهی (سپاه پاسداران انقلاب اسلامی، فرماندهی انتظامی کل کشور، استادان دانشگاه عالی دفاع ملی دارای سال‌ها تجربه در حوزه‌های سیاست گذاری و انتظام بخشی) بودند که با استفاده از روش نمونه گیری گلوله برفی انتخاب شدند. به منظور تحلیل داده‌های از نرم افزار MAXQDA استفاده شد.

یافته‌ها: ابعاد مؤثر در امنیت داخلی در حوزه جرایم سازمان یافته مواد مخدری، در قالب سه بُعد «۱- همکاری‌های بین بخشی در حوزه‌های استقرار امنیت داخلی، ۲- تعامل و همکاری در خصوص انتظام بخشی در حوزه‌های مأموریتی و ۳- تبادل اطلاعات در خصوص اقدامات مجرمانه جرایم بانندی و سازمان یافته مواد مخدری» و نیز هفت مؤلفه مطرح می‌شوند.

نتیجه گیری: نتایج نهایی تحقیق حاضر منجر به شناسایی و احصای عوامل مؤثر بر امنیت داخلی با تأکید بر انتظام بخشی در حوزه مقابله با جرایم سازمان یافته مواد مخدری شد که توجه به این مضامین در زمینه وضع قوانین مقابله‌ای و همکاری‌های مؤثر در خصوص انتظام بخشی در حوزه مقابله با جرایم سازمان یافته مواد مخدری مؤثر می‌باشد.

کلیدواژه‌ها: الگو، امنیت داخلی، انتظام بخشی، جرایم سازمان یافته، مواد مخدر.

استناد: جواهری، مهدی؛ (۱۴۰۲). الگوی ارتقای امنیت داخلی با تأکید بر انتظام بخشی و مقابله با جرایم سازمان یافته مواد

مخدر، فصلنامه پژوهش‌های مدیریت انتظامی ۱۸ (۱)، صص ۲۴۴-۲۱۷

<https://doi.org/10.22034/pmsq.2023.1268370.1536>

مقدمه

به طور کلی، امنیت نخستین حق شهروندی و تأمین آن مقدم‌ترین و وظیفه حکومت‌ها در برابر شهروندان است و زیربنایی‌ترین مفهوم در زندگی اجتماعی و مدنی است. امنیت با مفهوم توسعه و ناامنی با مفهوم عقب‌ماندگی گره خورده است؛ به گونه‌ای که مناطق جغرافیایی که شاخص‌های توسعه بهتری دارند، دارای ضریب امنیتی بیشتری نیز می‌باشند و مناطق کمتر توسعه یافته و توسعه نیافته جهان با مناطق ناامن منطبق‌اند. امنیت دارای ابعاد گوناگونی است که مهم‌ترین آن «امنیت اجتماعی» است و به طور کلی، به معنای «توانایی جامعه برای پاسداری از ارزش‌های بنیادین خود در برابر پیشامدها و تهدیدات واقعی و بالقوه است.» (هوگ^۱، ۲۰۰۴، ۱۰۶).

در بررسی سطوح امنیت، سطح داخلی یا به تعبیری امنیت داخلی از اهمیت فراوانی برخوردار است که می‌توان از این طریق انتظام بخشی وسیعی را در بین متولیان امر ایجاد کرد تا در انجام مأموریت‌های خود به نحو مطلوبی اقدامات خود را اجرایی نمایند؛ چراکه بخشی از حوزه امنیت داخلی برخورد و مقابله با جرایم سازمان یافته می‌باشد. در این پژوهش در نظر است الگوی ارتقای امنیت داخلی در حوزه جرایم سازمان یافته مواد مخدوری ارائه شود. در این زمینه به برخی از نکات حائز اهمیت (ایجابی و سلبی) می‌توان پرداخت: ۱- از فرایند اطلاعات محوری^۲ در پلیس و سایر دستگاه‌های مقابله‌ای برای دستیابی به اهداف مأموریتی ترسیمی در حوزه انتظام بخشی امنیت داخلی کمک گرفت؛ ۲- استفاده از الگوی پیشنهادی با توجه به تمامی ابعاد و مؤلفه‌ها به نوعی که ایجاد هم‌افزایی کند و منجر به تقسیم کار منطقی در حوزه امنیت داخلی شود؛ ۳- بهره‌گیری از الگوی واحد از هر گونه موازی کاری در حوزه انتظام بخشی می‌تواند جلوگیری کند؛ ۴- نداشتن الگو موجب هدررفت منابع و امکانات در حوزه انتظام بخشی امنیت داخلی می‌شود و دستگاه‌ها و سازمان‌های متولی را با مشکلات عدیده‌ای مواجه می‌نماید؛ ۵- نداشتن الگو به مثابه سیاست گذاری ناقص در حوزه امنیت داخلی منجر به

1. Hough

2. Intelligence-Led Policing

انتظام‌بخشی در این حوزه نخواهد شد؛ بنابراین عوامل موصوف می‌تواند در شیوه‌ها و شگردهای اجرایی به‌منظور ایجاد انتظام‌بخشی در حوزه امنیت داخلی به‌ویژه جرایم مواد مخدر تأثیر بسزایی داشته باشند.

در سال‌های اخیر، سازمان‌های تروریستی و گروه‌های سازمان‌یافته مجرمین به‌صورت فزاینده‌ای وابسته به درآمدهای قاچاق مواد مخدر به‌عنوان یکی از منابع مالی جهت تأمین بودجه اقدامات تروریستی خود شده‌اند. تلاش‌های اطلاعاتی و امنیتی ایالات متحده در برخورد با این مقوله منتج به رویکرد واحدی شده که مبارزه هم‌زمان با مواد مخدر و تروریسم است و در این راستا بین دستگاه‌های مرتبط مقابله‌ای پیوندی ایجاد شده است (دولان^۱، ۲۰۰۵). در این خصوص با ایجاد پیوند بین دستگاه‌های مختلف، زمینه ایجاد مقابله با جرایم سازمان‌یافته و گروه‌های تروریستی ایجاد گردیده و به معنی دیگر ایجاد الگو منجر به هم‌پوشانی در این حوزه شده است.

اهمیت امنیت به‌اندازه‌ای است که غالب افراد جامعه در مقایسه با دیگر نیازهای ضروری و حیاتی، اولویت را به تأمین امنیت می‌دهند. حضرت آیت‌الله خامنه‌ای، رهبر معظم انقلاب اسلامی (حفظه‌الله) در بیانات خود به این مسئله اشاره کرده‌اند: «امنیت برای یک کشور خیلی مهم است. گاهی در یک کشوری نان نیست، قحطی است، مشکلات هست، ناامنی [هم] هست؛ اگر به مردم بگویند نان می‌خواهید یا امنیت، قطعاً امنیت را ترجیح می‌دهند.» (محمدی، ۱۳۹۶، ۱۸).

قاچاق مواد مخدر با توجه به ارتباط با سایر جرایم سازمان‌یافته نظیر قاچاق سلاح و مهمات، انسان، فساد سازمان‌یافته و... با اشاعه در سایر کشورها موجب بروز فرسایش در قدرت و کنترل دولت‌های مرکزی شده است (پورمنافی و قربانی، ۱۳۹۷). قاچاق مواد مخدر به‌عنوان یک جرم سازمان‌یافته و تهدیدی برای امنیت کشورها و به‌طور کلی امنیت بین‌الملل شناخته شده است. گردش مالی ۱۶۰۰ میلیارد دلاری قاچاق و ترانزیت

غیرقانونی مواد مخدر موجب شده ۳۵ درصد جرایم سازمان یافته دنیا به این حوزه اختصاص یابد (دفتر مقابله با مواد مخدر و جرم سازمان ملل، ۲۰۱۷).

با توجه به اهمیت موضوع مبارزه همه جانبه با مواد مخدر و این که یکی از مهم ترین چالش های اجتماعی و امنیتی، جهان سوء مصرف مواد مخدر و اعتیاد به انواع مواد اعتیاد آور است، که علاوه بر تهدید سلامت جامعه و تحمیل هزینه های درمانی، آسیب های روحی و روانی سنگینی به معتادین، خانواده ها و جوامع وارد می نماید؛ بنابراین، سازمان ملل متحد با معرفی مواد مخدر و روان گردان در قالب کنوانسیون های ۱۹۶۱ و ۱۹۷۱ تولید و فروش این مواد را در سطح جهان غیرقانونی اعلام کرده است. در این راستا با مشارکت حداکثری کشورها و اهتمام سازمان ملل در خصوص مبارزه با مواد مخدر کنوانسیون ۱۹۸۸ مبارزه با قاچاق مواد مخدر و داروهای روان گردان مصوب کنفرانس مورخ ۲۰ دسامبر ۱۹۸۸ در ششمین جلسه عمومی تصویب شد و متعاقب و با پیوستن ج.ا.ایران به این کنوانسیون، قانون مبارزه با مواد مخدر در سال ۱۳۷۰ توسط مجلس شورای اسلامی تصویب و ابلاغ شد. البته تاکنون اصلاحیه هایی نیز در این قانون صورت گرفته است.

بر اساس آخرین آمار دفتر مقابله با مواد مخدر و جرم سازمان ملل متحد در گزارش سال ۲۰۲۱ میلادی، گردش مالی مواد مخدر در کشور افغانستان به عنوان همسایه شرقی ج.ا.ایران ۱.۷ تا ۲.۸ میلیارد دلار برآورد شده است (دفتر مقابله با مواد مخدر و جرم سازمان ملل، ۲۰۲۱). این مقاله درصدد پاسخ به این سؤال است که ابعاد و مؤلفه های (الگو) ارتقای امنیت داخلی با تأکید بر انتظام بخشی و مقابله با جرایم سازمان یافته مواد مخدر چه می باشند؟

پیشینه و مبانی نظری

در ایران طی سال های اخیر، پژوهش های متعددی در خصوص امنیت داخلی، انتظام بخشی و موضوعاتی در این حوزه انجام شده است. بر اساس بررسی های انجام شده به نظر می رسد، در این پژوهش ها ابعاد و مؤلفه های ارتقای امنیت داخلی با تأکید بر

انتظام‌بخشی و مقابله با جرایم سازمان‌یافته مواد مخدر به‌طور موشکافانه موردبررسی قرار نگرفته است. برخی از پژوهش‌های مرتبط با موضوع پژوهش به شرح زیر است: لاوند و همکاران (۱۳۹۹) در پژوهشی با عنوان «تأثیر فناوری‌های تحول‌آفرین در انتظام-بخشی فضای مجازی کشور» چالش‌های روش‌های سنتی در ایجاد انتظام‌بخشی را ارائه نموده و در ادامه تحولات فناورانه را از مهم‌ترین مؤلفه‌های انتظام‌بخشی در فضای مجازی در تمامی حوزه‌های انتظامی دانسته‌اند.

بیگی (۱۳۹۹) در پژوهشی با عنوان «نقش راهبردی دولت در استحکام و انتظام‌بخشی ساخت حقیقی قدرت و امنیت (با تأکید بر دیدگاه‌های مقام معظم رهبری)» بیان می‌کند که بخش قابل توجهی از تدابیر و رهنمودهای رهبر معظم انقلاب برای استحکام و انتظام‌بخشی اقتدار ملی، متوجه دولت - به‌عنوان قوه مجریه - است. این پژوهش در مقام پاسخ به این سؤال است که براساس اندیشه‌های مقام معظم رهبری، دولت (قوه مجریه) چگونه می‌تواند در استحکام و انتظام‌بخشی ساخت حقیقی قدرت و امنیت جمهوری اسلامی ایران نقش داشته باشد. یافته‌ها حاکی از آن است که نقش دولت در ساخت درونی اقتدار ملی در بُعد داخلی، شش حوزه اساسی اقتصادی، اجتماعی، سیاسی، فرهنگی، علمی و معنوی را متأثر می‌سازد.

کلانتری و خرلی (۱۳۹۹) در پژوهشی با عنوان «نقش مؤلفه‌های قدرت ملی در تحقق متعالی حکمرانی امنیت ملی جمهوری اسلامی ایران» بیان می‌کند امنیت ملی بدون توجه به تهدید و قدرت ملی معنی ندارد و از طرفی قدرت ملی هم درهم آمیختگی زیادی با تهدید و امنیت ملی دارد. مفاهیم «تهدید - امنیت و قدرت ملی» پایه‌های مهم و لازم و ملزوم برای حکمرانی امنیت ملی هستند. تهدید و امنیت مفاهیمی ابهام‌آمیز و انتزاعی هستند که درهم تنیدگی عمیقی با هم دارند، به همین دلیل برداشت ثابت و تعریف یکسانی برای این مفاهیم وجود ندارد، قدرت ملی مفهومی تعریف شده و مشخص است که شامل بُعد، مؤلفه، شاخص و برخی عوامل ثابت و متغیر است.

کریمی و همکاران (۱۴۰۰) در پژوهشی با عنوان «راهبردهای جرم‌یابی جرایم سازمان‌یافته مواد مخدر» نوشته‌اند که امروزه پدیده مواد مخدر و جرایم مرتبط با آن

به‌عنوان یک جرم سازمان یافته شناخته شده و به معضلی اساسی برای بسیاری از کشورهای جهان تبدیل شده است. براساس یافته‌های پژوهش، پنج راهبرد اصلی به- ترتیب راهبردهای ساختار و فرایند مواد مخدر، کنترل و مبارزه (ملی)، تعاملات برون‌سازمانی (محیط ملی)، تعاملات برون‌سازمانی (بین‌المللی) و تقویت نیروی انسانی مشتمل بر ۱۱۰ مؤلفه شناسایی شد.

مسکونی و همکاران (۱۳۹۸)، در پژوهشی با عنوان «تأثیر قاچاق مواد مخدر بر امنیت ملی جمهوری اسلامی ایران» به بررسی موضوع امنیت اجتماعی پرداختند و بیان کردند، امنیت اجتماعی در هر کشور یا منطقه جغرافیایی متأثر از عوامل مختلفی است که در این میان، قاچاق مواد مخدر یکی از عواملی است که تأثیر بسیار زیادی بر کیفیت امنیت اجتماعی در جامعه دارد. یافته‌های پژوهش حاکی است: پدیده مواد مخدر، یکی از مسائل مهم جهان معاصر محسوب می‌شود و تمام کشورها با وجود تفاوت‌های قومی، فرهنگی، مذهبی و ساختار سیاسی و حکومتی با این معضل درگیر هستند. قاچاق مواد مخدر یکی دو قرن گذشته با هدف استعمار دولت‌ها و ملت‌ها و در دهه‌های گذشته با رویکرد سیاسی - اقتصادی درآمیخته بوده است. بر طبق آخرین آمارها، تجارت مواد مخدر پس از تجارت نفت و تسلیحات سومین کالای بزرگ جهانی برای کشورهای جهان سوم است. پشت مواد مخدر یک تجارت قوی و منافع مالی وجود دارد؛ از این دیدگاه کنترل نظامی و ژئوپولیتیک بر روی مسیرهای مواد مخدر، همانند کنترل بر روی نفت و خطوط انتقال انرژی استراتژیک است.

ویلا آندرا^۱ (۲۰۱۹)، در پژوهشی با عنوان «مقابله با نارکو تروریسم» موضوع را بررسی کرد و نتیجه گرفت که تروریسم مواد مخدر یکی از خطرناک‌ترین تهدیدات ملی به- شمار می‌رود که ایالات متحده به‌سرعت باید با آن برخورد کند و در این راستا، تغییر در قوانین مربوط به مواد مخدر و تصویب مقررات مقابله‌ای مرتبط با نارکو تروریسم مدنظر است.

هاندوکو^۱ و سیاگیلا^۲ (۲۰۱۹)، در پژوهشی با عنوان «الگوی تأمین مالی تروریست در اندونزی بر اساس دولت اسلامی عراق و سوریه - مطالعه موردی گروه سانتوسو»، به بررسی جمع‌آوری و مدیریت کمک‌های مالی هواداران این گروه در پشتیبانی از اقدامات تروریستی گروه موصوف پرداختند. نتایج پژوهش حاکی است که این گروه از سه طریق منابع مالی خود را تأمین می‌نمود: کمک‌های که از سوی افراد داده می‌شد، حمایت هواداران و اهدا کمک‌های نقدی و پول‌های ناشی از اقدام مجرمانه نظیر سرقت موتورسیکلت و فروش آن. این مبالغ از طریق انتقال از بانک و یا کارت‌ها به‌وسیله دستگاه خودپرداز صورت می‌گرفت. در بخش دیگری از این کمک‌ها درآمد حاصل از کشت کاکائو در زمره این پشتیبانی‌ها قرار می‌گرفت؛ البته این شیوه به‌صورت بلندمدت قابلیت استمرار را نداشت.

ادارهٔ بهینه و کارآمد جامعه نیاز به مدیریتی سازمان‌یافته دارد که بتواند به شکلی قانونمند امور مختلف را در فضای جغرافیایی به‌گونه‌ای اداره کند که علاوه بر مشروعیت‌بخشی؛ امنیت، رضایت‌مندی و مشارکت همه‌جانبهٔ شهروندان را به دنبال داشته باشد. یکی از این الگوهای کارآمد مدیریتی که رهبر انقلاب در تنظیم سند چشم‌انداز بر آن تأکید داشته‌اند، مدیریت جهادی است (صادقی، ۱۴۰۰). انتظام‌بخشی دقیقاً بر اساس مدیریت جهادی مبتنی بر گفتمان مقام معظم رهبری و فرماندهی کلّ قوا (مدظله‌العالی) در حوزهٔ پلیس‌های تخصصی ترسیم شده و بر اساس اهداف مأموریتی به‌صورت جداگانه موردبررسی و گونه‌شناسی قرار گرفته است؛ و در این پژوهش حوزهٔ جرایم سازمان‌یافته و باندهی مواد مخدر مورد مطالعه قرار می‌گیرد.

در ادامه به شرح مفاهیم نظری پژوهش پرداخته می‌شود:

امنیتی: مکاتب امنیتی را بر اساس ضابطه‌های مختلف می‌توان تقسیم‌بندی کرد. یکی از این ضابطه‌ها، مکان‌پیدایش و بالندگی این مکاتب است. از این حیث، آمریکا را باید مبدأ پیدایش نظریات امنیتی دانست؛ از این رو می‌توان از مکاتب آمریکایی و در مقابل

1. Prihandoko

2. Muhamad Syauqillah

آن از مکاتب اروپایی نام برد که بیشتر در نقد مکاتب آمریکایی هویت یافته‌اند. مکاتب آمریکایی بر محور ایدئولوژی‌های لیبرالی، نولیبرالی و محافظه‌کارانه و در نام‌گذاری‌های رئالیسم و انواع آن، سازه‌گرایی و نظریه‌نظم جهانی سامان یافته‌اند. اگر بخواهیم مکاتب آمریکایی را روی برداری نشان دهیم، واقع‌گرایی در مرکز، واقع‌گرایی پساکلاسیک و واقع‌گرایی دفاعی هجومی در میانه واقع می‌شوند که به ایدئولوژی و نظریه‌نظم جهانی قرار می‌گیرد. سازه‌گرایی نومحافظه‌کاران و لیبرالیسم سنتی نزدیک هستند. مکاتب امنیتی در اروپا شامل مکاتب سنتی (واقع‌گرایی)، مکاتب انتقادی، مکتب کپنهاگ و مکتب پاریس است. در حاشیه این مباحث، مکاتب پست‌مدرنیستی و فمینیستی قرار دارند. این مکاتب متأثر از ایدئولوژی‌های محافظه‌کارانه انگلیسی، لیبرالیسم و پست‌مدرنیسم فرانسوی و ایدئولوژی مارکسیستی پدیدار شده‌اند. از نظر ماهیت، تمام این نظریات و مکاتب مدرن‌اند و کاربرد کلاسیک درباره برخی از آن‌ها مانند واقع‌گرایی کلاسیک، به معنی تفاوت در صورت‌بندی‌های نظری و روش‌های پژوهش است نه در بنیان‌های نظری انسان‌شناختی و هستی‌شناختی آن (قیصری، ۱۳۹۳، ۳۰).

امنیت به لحاظ گفتمانی دارای رویکردهای سلبی و ایجابی است که در مکاتب موصوف وجود دارد. در این پژوهش، قصد محقق شناخت تعاریف امنیت برای مخاطبان است و به مکاتب امنیتی و زیرمجموعه‌های آن به صورت مشروح پرداخته نخواهد شد. با توجه به درک ماهیت امنیت، می‌توان تعاریفی از امنیت را بدین صورت آورد: حالتی است که در آن خطرات و تهدیدات ناشی از آن‌ها به حداقل رسیده یا حذف می‌شوند؛ حالتی است که در آن شیء معین از نظر منافع قانونی خود احساس خطر نمی‌کند؛ مجموعه‌ای از روابط اجتماعی است که توسط قانون اداره می‌شود و از حقوق و منافع موجه افراد، گروه‌های اجتماعی و دولت حمایت می‌کند؛ امنیت به‌عنوان توانایی یک شیء، رویداد، فرایند برای محافظت از ماهیت و ویژگی‌های اساسی آن در شرایط فعالیت‌های هدفمند، مخرب و مخرب‌عمدی، چه از خارج یا از داخل مورد قضاوت قرار می‌گیرد؛ امنیت به‌عنوان ویژگی‌های سیستم تلقی می‌شود که ویژگی سیستم

ایجادشده بر اساس اصول ثبات، خودتنظیمی و یکپارچگی را بیان می‌کند (هوفریتر^۱، ۲۰۱۵، ۷).

امنیت ملی: امنیت ملی، به حالتی اطلاق می‌شود که در آن، هر ملتی فارغ از تهدید تعرض به تمام یا بخشی از جمعیت، دارایی، یا خاک خود به سر می‌برد. «امنیت ملی، حفاظت از شیوه پذیرفته شده زندگی مردم است که با نیازها و آرمان‌های مشروع دیگران نیز سازگار است. امنیت، شامل فارغ‌بودن از حمله نظامی یا فشار، آزادی از انهدام داخلی و رهایی از زوال ارزش‌های سیاسی، اقتصادی و اجتماعی است که برای نحوه زندگی، اساسی است». امنیت ملی سطحی از موقعیت اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی همراه با رضایت‌مندی لایه‌های مختلف جامعه است که تمامیت ارضی، اقتدار ملی، رفاه عامه، توسعه پایدار و مصونیت فرهنگی و فراز فکری را بدون دخالت قدرت‌های خارجی برای موجودیت و کیان کشور فراهم می‌سازد (مرادیان، ۱۳۸۸، ۱۸).

مؤلفه‌های سیاست‌گذاری امنیت ملی: سیاست‌گذاری امنیت ملی از دو بخش سیاست‌گذاری عمومی و امنیت ملی تشکیل شده است. امنیت ملی را همانند دیگر حوزه‌های جامعه‌ای نیز دولت برقرار و برنامه‌ریزی می‌کند. برای اینکه در هر حوزه‌ای به‌ویژه حوزه حساس امنیت ملی بتوان سیاست‌گذاری کرد، ضروری است مؤلفه‌های سیاست‌گذاری موردتوجه قرار گیرد. این مؤلفه‌های ممکن است در تمامی حوزه‌های موردبررسی قابل اعمال و درعین حال در هر حوزه از ویژگی خاص خود برخوردار باشند که در اینجا در حوزه امنیت ملی موردتوجه قرار می‌گیرد؛ برای مثال حوزه مدیریت راهبردی معمولاً در تمام حوزه‌های صنعت، کشاورزی، اقتصاد موردتوجه قرار می‌گیرد، اما حوزه مدیریت بحران یا روش‌های حل منازعه بیش از هر حوزه دیگر خاص امنیت ملی است، یا بحث تصمیم‌گیری از حوزه فردی تا سازمانی و حکومتی را شامل می‌شود، لیکن بحث تصمیم‌گیری در وضعیت بحران امنیت ملی کاملاً متفاوت از تصمیم‌گیری بحرانی در هنگام خشک‌سالی کشاورزی است. بر این اساس، بخشی از مطالعه حوزه

سیاست‌گذاری، عمومی است و برای تمام حوزه‌ها مورداستفاده قرار می‌گیرد. سیاست‌گذاری در این زمینه به چهار مؤلفه مهم یعنی بستر، ساختار، فرایند و کارگزار بستگی دارد (غریاق زندی، ۱۳۹۰، ۱۴-۱۳).

امنیت داخلی: حوزه امنیت ملی را اگر در دو بُعد خارجی و داخلی تقسیم کنیم، حوزه داخلی در محدوده جغرافیایی خاص یک کشور که جمعیت بومی آن کشور در آن زندگی می‌کنند، تعریف می‌شود. در این حوزه، امنیت ناظر بر مردمان یک کشور است که تحت یک حاکمیت مشخص و معین زندگی می‌کنند (بوزان، ۱۳۷۹، ۱۳۹-۱۳۷). امنیت داخلی به وضعیتی گفته می‌شود که در آن سازمان حکومت و مناسبات درونی ضمن اطمینان از استمرار بقا، از تهدید و خطرهای بالفعل و قریب‌الوقوع مصون و نسبت به موجودیت خود احساس ناامنی و خطر نداشته باشند (ره‌پیک و زمانی، ۱۳۸۹، ۷).

آنچه در کلام پیامبر اعظم (ص) و ائمه معصومین (ع) در زمینه امنیت مورد توجه و تعمق است، انتظام اجتماعی همه‌جانبه در بلاد اسلامی برای عموم جامعه است. امام خمینی (ره) در پی الگوریتمی از اجتهاد بودند که در آن بتوان نظام‌سازی کرد و حداکثر نفع مسلمانان را در قالب برنامه‌ریزی‌های جامعه اسلامی به منصفه ظهور رساند. دیدگاه راهبردی امام (ره) در زمینه نظم و امنیت و پیشگیری از جرم به‌عنوان یکی از ارکان و مبانی تمدن نوین اسلامی است. ایشان به‌عنوان مبانی کارگشای تمدن نوین اسلامی «اسلامیت، خردورزی، اخلاق و حقوق مردم را مایه اصلی فرهنگ صحیح می‌دانند.» در اندیشه مقام معظم رهبری شاخصه‌ها و مبانی تمدن نوین اسلامی، بهره‌مندی انسان‌ها از همه ظرفیت‌های مادی و معنوی است که خداوند برای تأمین سعادت و تعالی آنان، در عالم طبیعت و در وجود خود آنان تعبیه کرده است. در اندیشه امام خمینی (ره) تعریف مشخص و ثابتی از مفهوم تمدن ارائه نشده است و معانی مختلفی از آن برداشت می‌شود. ایشان تمدن را از فرهنگ متمایز کرده و آن‌ها را جداگانه به کار برده‌اند که نشان می‌دهد معنای متفاوتی را از این دو مفهوم در نظر داشته‌اند: «فرهنگ یک ملت در رأس تمدن واقع شده، فرهنگ باید فرهنگی موافق با تمدن باشد.» ایشان پیشرفت‌های

صنعتی و اقتصادی در قالب آبادانی و تأسیس نهادها و ساخت ابزارهای جدید را مصادیق تمدن می‌دانند (غلامی رزینی و سلطانی، ۱۳۹۸، ۶۵).

اهمیت نظام اسلامی که متشکل از نهادها و سازمان‌های حاکمیتی است در جای‌جای بیانات حضرت امام (ره) و مقام معظم رهبری (مدظله‌العالی) آمده است. حضرت امام (ره) در این باره می‌فرماید: «چون مسئله اسلام و حکومت الهی در کار است، مسامحه در این امور چه بسا خلی وارد آورد که جبران آن مشکل یا غیرممکن شود و مسئولیت آن در پیشگاه خداوند بزرگ، عظیم باشد. مسئله حفظ نظام جمهوری اسلامی در این عصر با وضعی که در دنیا مشاهده می‌شود و با این نشانه‌گیری‌هایی که از چپ و راست و دور و نزدیک به این مولود شریف می‌شود، از اهم واجبات عقلی و شرعی است. من به همه اشخاصی که قلم در دستشان است، زبان گویا دارند، می‌خواهم سفارش کنم که متوجه باشند که قلم آن‌ها، زبان آن‌ها در حضور خداست، فردا مؤاخذه دارد، صحبت سر دولت و ریاست جمهوری و این‌ها نیست، صحبت سر نظام است، نظام اسلام است، مطرح نظام جمهوری اسلامی است، ما مکلفیم به حفظ او، همه نویسندگان مکلف‌اند به حفظ نظام» (به نقل از: ره پیک و زمانی، ۱۳۸۹). مقام معظم رهبری (مدظله‌العالی) نیز در مقاطع مختلف چهارچوب نظام اسلامی را مشخص کرده‌اند: «نظام اسلامی با اخلاک‌گرا در امنیت مردم طبعاً برخورد می‌کند. این، وظیفه نظام است. نظام اسلامی اجازه نمی‌دهد که کسانی دستخوش فریب و توطئه دشمن بشوند، زندگی مردم را خراب کنند، آسایش مردم را به هم بزنند، جوان‌های مردم را تهدید کنند. این خطاست که کسی خیال کند چون نظام حاکمیت است و قدرت سیاسی است، نباید دفاع کند؛ بی‌دفاع بماند؛ در مقابلش هرگونه مخالفتی، معارضه‌ای، قانون‌شکنی‌ای، مرزشکنی‌ای انجام بگیرد، باید عکس‌العمل نشان ندهد؛ این درست نیست؛ هیچ جای دنیا هم چنین نیست.» (آیت ... سیدعلی خامنه‌ای، ۱۳۸۸).

از منظر امنیت داخلی و مدیریت اضطراری، می‌توان مطمئن بود که در آینده چیزی نامشخص رخ خواهد داد. آنچه ما امیدواریم این است که آماده باشیم تا به رویدادهایی که امنیت ما را تهدید می‌کند، به سرعت و تا حد ممکن پاسخ دهیم. اغلب، زندگی،

اموال و زیرساخت‌های مرتبط به پاسخ‌های سریع و کارآمد توسط اولین واکنش‌دهنده‌های کشورمان بستگی دارد (هاگز مک‌الرس^۱ و همکاران، ۲۰۲۱: ۴). امنیت عمومی - وضعیتی است که در آن مناسبات اجتماعی افراد، نهادهای مدنی و بوروکراسی دولتی از ظهور، توسعه و نهادین شدن فسادهای مختلف، صیانت می‌شود و در نتیجه ضریب ناامنی افراد از ناحیه عملکرد سایر بازیگران اجتماعی کاهش می‌یابد. امنیت عمومی ناظر بر امنیت شهروندان در شبکه تعاملات فرد، دولت و جامعه با مأموریت‌های پلیس در ارتباط مستقیم است (افتخاری، ۱۳۸۵، ۲۵).

انتظام اجتماعی: عبارت است از آسودگی و آرامشی که مجریان قانون برای شهروندان فراهم می‌کنند. ویژگی و مشخصه این گونه انتظام آن است که جامعه مدنی مسئول به وجود آوردن آن است؛ به طوری که یکی از وظایف و اهداف جامعه مدنی برای تمدن نوین اسلامی، پیشگیری از جرم و برقراری نظم و امنیت است. به طور کلی، انتظام اجتماعی به قلمروی از حفظ حریم افراد مربوط می‌شود که به نحوی در ارتباط با سایر افراد جامعه است و به جامعه مدنی، نظام سیاسی و دولت ارتباط می‌یابد. در واقع، در جامعه مدنی اصلی‌ترین مؤلفه‌های موجد تمدن نوین اسلامی و مدیریت پیشگیری از جرم، مؤلفه‌های انتظام‌بخش هستند که مجریان باید آن‌ها را به نحو مطلوب ایجاد کنند (غلامی رزینی و سلطانی، ۱۳۹۸، ۶۱).

انتظام ملی: انتظام ملی هدفی بس بزرگ و عالی به شمار می‌رود که دولت ملی موظف به تحصیل و پاسداشت آن است. برای این منظور دولت امکان آن را دارد تا تمام توان ملی را به استخدام خود گیرد تا از این طریق بتواند نظمی مطلوب را بر جامعه حاکم سازد. از این منظر انتظام ملی متغیر وابسته‌ای است که با توجه به سه متغیر مستقل «توان نهادسازی»، «توان امنیت‌نگهداری»، «توان خودبازسازی» قابل اندازه‌گیری است (افتخاری، ۱۳۷۹، ۴۰).

جرایم سازمان یافته: از نگاه نخست به عنوان یک قاعده کلی، شبکه‌های جنایی سازمان یافته به مجموعه‌ای از افراد مجرم اطلاق می‌گردد که در بسیاری از انواع مختلف فعالیت‌های مجرمانه در کشورهای متعدد مبادرت دارند. این فعالیت‌ها ممکن است در قالب قاچاق انسان، مواد مخدر، کالا و سلاح غیرقانونی، سرقت مسلحانه، جعل و پول‌شویی باشد (سازمان پلیس بین‌الملل^۱، ۲۰۲۲). گروه‌های جنایتکار سازمان یافته فراملی به دنبال بهره‌برداری از فعالیت‌های مشروع برای اهداف مجرمانه هستند. روش‌هایی که از طریق آن‌ها سود می‌برند خلاق‌تر می‌شوند. با پیوستن گروه‌های جرایم سازمان یافته به شبکه‌های پیچیده‌تر در سراسر جهان، جنایات به طور فزاینده‌ای فراملیتی می‌شوند و انواع جرم‌هایی که می‌توانند مرتکب شوند متنوع می‌شوند. تهدیدهای جدیدی برای امنیت جهانی در حال ظهور هستند، به این معنی که مردم می‌توانند به شیوه‌های فزاینده‌ای و در مکان‌های فزاینده‌ای قربانی جرایم سازمان یافته شوند (دفتر مقابله با مواد مخدر و جرم سازمان ملل متحد^۲، ۲۰۲۲).

جرایم سازمان یافته مواد مخدر: در این پژوهش محقق تعریف عملیاتی خود از جرایم سازمان یافته مواد مخدری را بدین صورت ارائه می‌دهد: به مجموعه‌ای از اقدامات غیرقانونی مجرمانه در حوزه قاچاق و ترانزیت مواد مخدر (مبدأ کشت و تولید، ترانزیت و تارسیدن به مقصد و یا بازار نهایی) اطلاق می‌شود که در خلال این فرایند شبکه‌های سلولی درهم‌تنیده‌ای از اتباع کشورهای مختلف به منظور انجام صحیح این روند مشارکت داشته و از تمامی امکانات و تجهیزات مبتنی بر فناوری‌های نوین نیز استفاده می‌نمایند که این امر به صورت جدی امنیت فردی، اجتماعی، اقتصادی در کشورهای مسیر انتقال مواد مخدر را با مخاطرات فراوانی مواجه می‌کند.

مهم‌ترین وظیفه حاکمیت در هر کشوری تأمین امنیت است. سازمان پلیس یکی از بخش‌های اساسی و تأثیرگذار است که در این فرایند پیچیده، در تعامل با سایر دستگاه‌های مرتبط، مسئولیت تأمین بخش مهم و وسیعی از امنیت داخلی کشور را در

1. The International Criminal Police Organization – INTERPOL
2. United Nation Office of Drug and Crime (UNODC)

چهارچوب قوانین بر عهده دارد. انجام وظایف و مسئولیت‌های قانونی توسط پلیس به‌عنوان ضابط دستگاہ قضایی و به‌طور مشخص حوزهٔ مقابله و کشف جرم مستلزم پیش‌بینی و ایجاد سازوکارهای مربوط شامل ساختار و سازمان مناسب، تأمین نیروی انسانی ماهر، متخصص و با انگیزه، تأمین ابزارها و تجهیزات پیشرفته و فناوری‌های نوین، بهره‌گیری از روش‌های علمی و تخصصی، طراحی، تولید تبادل اطلاعات تخصصی مطلوب و درنهایت اعمال مدیریت قوی و کارآمد است (اسماعیلی و همکاران، ۱۳۹۹، ۲۲). در این خصوص می‌بایست با توجه به موضوعات مطروحه انتظام بخشی را در حوزه پلیس‌های تخصصی دنبال نمود و رویکردهای هر پلیس درزمینه انتظام بخشی خاص و حائز اهمیت است.

روش

تحقیق حاضر، پژوهشی کاربردی است که در چهارچوب رویکرد کیفی و با به‌کارگیری روش تحلیل مضمون صورت گرفته است. برای این منظور به‌گرددآوری داده‌های کیفی پرداخته شده است. مشارکت‌کنندگان پژوهش شامل خبرگان (فرماندهان، مدیران پلیس در حوزهٔ مبارزه با مواد مخدر و جرایم سازمان‌یافته، صاحب‌نظران) حوزه‌های پلیسی، امنیتی و دانشگاهی (وزارت اطلاعات، سازمان اطلاعات سپاه پاسداران انقلاب اسلامی، معاونت اطلاعات ارتش ج.ا. ایران، سازمان اطلاعات فراجا، پلیس مبارزه با مواد مخدر، استادان دانشگاه عالی دفاع ملی دارای سال‌ها تجربه در حوزه‌های سیاست‌گذاری امنیتی) به تعداد دوازده نفر بودند که با استفاده از روش نمونه‌گیری طبقه‌ای ساده بر اساس شش سازمان و نهاد موصوف به شش طبقه تقسیم شدند و از هر طیف، دو نفر برای این منظور برگزیده و به‌عنوان مشارکت‌کنندگان تحقیق انتخاب شدند. برای جمع‌آوری اطلاعات، از دو روش کتابخانه‌ای و میدانی استفاده شده است که برای جمع‌آوری اطلاعات بخش نظری از روش کتابخانه‌ای و به‌منظور تدوین، پخش و جمع‌آوری نتایج پرسش‌نامه در بخش کیفی از روش میدانی استفاده شده است. در بخش کیفی، با استفاده از روش تحلیل

مضمون، ابعاد، مؤلفه‌ها و شاخص‌های مؤثر تأثیرگذار در امنیت داخلی با تأکید بر انتظام‌بخشی در حوزه مقابله با جرایم سازمان‌یافته مواد مخدری، شناسایی شدند.

ابزار گردآوری داده‌ها، مصاحبه عمیق و نیمه‌ساختاریافته بود که با طرح پرسش‌هایی بین ۲۵ تا ۴۰ دقیقه انجام شد. در مصاحبه‌های انفرادی با مصاحبه‌شوندگان، برای بررسی مقدماتی چهار سؤال مصاحبه استفاده شد. ضمن این که سؤال‌های فرعی دیگری نیز در کنار هر سؤال برای درک تجارب شرکت‌کنندگان در حین مصاحبه مطرح می‌شد.

پژوهشگر در فرایند نمونه‌گیری از شرکت‌کنندگان، داده‌ها را مورد تحلیل قرار داد تا مواردی که ناقص بوده با دریافت اطلاعات جدید از شرکت‌کننده جدید کامل گردد. بعد از انجام دوازده مصاحبه، عوامل اصلی و فرعی در مصاحبه‌های قبلی تکرار می‌شد و پژوهشگر به اشباع رسید. در حین مصاحبه به جمع‌آوری نظرات در مورد شاخص‌های مناسب برای تعیین عوامل مؤثر در امنیت داخلی با تأکید بر انتظام‌بخشی در حوزه مقابله با جرایم سازمان‌یافته مواد مخدری، پرداخته و عوامل اصلی و فرعی موردنظر بررسی و نهایی شد. برای حصول اطمینان از روایی و به‌منظور اطمینان خاطر از دقت بودن یافته‌ها از دیدگاه پژوهشگر، از نظرات ارزشمند استادان آشنا با این حوزه و خبرگان استفاده شد. همچنین به‌طور هم‌زمان از مشارکت‌کنندگان در تحلیل و تفسیر داده‌ها کمک گرفته شد. برای محاسبه پایایی پرسش‌نامه بخش کیفی از روش پایایی بین دو کدگذار استفاده شد. در مصاحبه با روش توافق درون موضوعی دو کدگذار، از یکی از استادان مبارزه با مواد مخدر، دارای تخصص آماری و آشنا به کدگذاری درخواست شد تا به‌عنوان کدگذار ثانویه در پژوهش مشارکت کند. در ادامه، محقق به همراه این همکار پژوهش، تعداد سه مصاحبه را کدگذاری کرد و درصد توافق درون موضوعی که به‌عنوان شاخص پایایی تحلیل به کار می‌رود را محاسبه کرد؛ پایایی حاصل از دو کدگذار با توجه به محاسبات ۹۱ درصد به‌دست آمد که بیانگر پایایی مناسب پرسش‌نامه بود. در تحقیق حاضر به جهت تحلیل داده‌های کیفی از نرم‌افزار MAXQDA استفاده شد.

یافته‌ها

با توجه به اطلاعات به‌دست آمده ۶۰٪ اعضای نمونه آماری را پاسخگویان با مدرک تحصیلی کارشناسی ارشد و ۴۰ درصد را پاسخگویان با مدرک تحصیلی دکتری و دانشجوی دکتری به خود اختصاص داده بودند. در خصوص بررسی سوابق کاری پاسخ‌دهندگان، ۳۰٪ اعضای نمونه آماری را با سابقه کار ۲۱-۲۵ سال به خود اختصاص داده بودند که در مقایسه با سایر پاسخگویان بیشترین میزان را شامل می‌شد. در خصوص جنسیت نیز، ۱۰۰ درصد اعضای نمونه آماری را کارکنان مرد تشکیل می‌دادند. پس از انجام مصاحبه عمیق و دریافت نظرات و پاسخ خبرگان، ابعاد، مؤلفه‌ها و شاخص‌های اثرگذار مهم در خصوص تأثیرگذار در امنیت داخلی با تأکید بر انتظام بخشی در حوزه مقابله با جرایم سازمان‌یافته و مواد مخدر در قالب سه مرحله کدگذاری باز، محوری و گزینشی استخراج شدند. تحلیل محتوای مصاحبه‌ها و شناسایی کدهای باز (مفاهیم اصلی) و مقوله‌بندی آن‌ها برابر جداول (۱) الی (۳) صورت پذیرفته است.

جدول ۱. تحلیل محتوای مصاحبه‌ها و شناسایی کدهای باز (مفاهیم اصلی) و مقوله‌بندی آن‌ها

کدهای باز یا مفاهیم استخراج شده	مقوله‌های اصلی (ابعاد)
ایجاد بستر تبادل اطلاعات علمی و آموزشی بین رده‌های اطلاعاتی و امنیتی برگزاری ادوار آموزشی در سطوح (مقدماتی، میانی، تکمیلی) برگزاری نشست‌های موضوعی بر اساس اقدامات عملیاتی صورت گرفته تلاش در جهت ایجاد همگرایی بین جامعه اطلاعاتی در راستای انتظام بخشی ایجاد زیرساخت‌های لازم به منظور استمرار همکاری‌های سازنده اشتراک داده‌ها همکاری‌های اطلاعاتی در راستای مقابله با مواد مخدر و روان گردان نوظهور تقویت زیرساخت‌های مقابله‌ای کشور در حوزه مقابله با مواد مخدر و جرایم سازمان‌یافته	همکاری‌های بین بخشی در حوزه‌های استقرار امنیت داخلی

کدهای باز یا مفاهیم استخراج شده	مقوله‌های اصلی (ابعاد)
<p>برگزاری همایش و گردهمایی‌های بین‌المللی و بهره‌گیری از تجارب پلیس‌ها و دستگاه‌های اطلاعاتی کشورهای پیش‌رو در حوزه مبارزه با جرایم سازمان‌یافته</p> <p>تقویت نیروهای انتظام‌بخش در حوزه‌های امنیت داخلی و ایجاد بسترهای پایدار</p>	
<p>شناسایی مرتب‌ترین شبکه‌های سازمان قاچاق و ترانزیت مواد مخدر در سطح کشور، منطقه و بین‌الملل</p> <p>ایجاد بانک اطلاعات مجرمین و متهمین مرتبط با جرایم سازمان‌یافته، مواد مخدری و امنیتی و اشتراک‌گذاری آن با دستگاه‌های ذی‌ربط در حوزه امنیت داخلی</p> <p>ایجاد سازوکار حقوقی در راستای برطرف‌نمودن تعارض قوانین در حوزه امنیت داخلی</p> <p>ایجاد کمیته مشترک رده‌های پلیسی، اطلاعاتی، قضایی به منظور اتخاذ تصمیم در خصوص کیس‌های مطرحه در حوزه جرایم سازمان‌یافته مرتبط با امنیت داخلی</p> <p>اشراف اطلاعاتی بر مکانیسم عمل شبکه‌های مافیایی و نیز تمرکز بر تراکنش‌های مالی آنان به منظور انتظام بخشی در حوزه امنیت داخلی</p>	<p>تعامل و همکاری در خصوص انتظام‌بخشی در حوزه‌های مأموریتی</p>
<p>هماهنگی در خصوص انجام همکاری‌های موردنیاز بین دستگاه‌های مسئول اطلاعاتی و پلیسی و کانالیزه نمودن دسترسی به اطلاعات موردنیاز</p> <p>ایجاد سازوکار واحد و مشترک برای انجام همکاری‌های دو‌یا چندجانبه تحت نظارت واحد</p> <p>بهره‌گیری از توانمندی‌های دستگاه‌های ذینفع در امر امنیت داخلی در راستای مقابله هدفمند و منسجم با جرایم سازمان‌یافته</p> <p>ایجاد شبکه بر خط در حوزه تبادل اطلاعات قاچاقچیان مواد مخدر و روان‌گردان‌های نوظهور و سایر جرایم سازمان‌یافته</p>	<p>تبادل اطلاعات در خصوص اقدامات مجرمانه جرایم باندي و سازمان‌یافته</p>

همان گونه که از داده‌ها و اطلاعات جدول شماره ۱ قابل استنباط است، برای بررسی شاخص‌های اثرگذار مهم در عوامل مؤثر در امنیت داخلی با تأکید بر انتظام بخشی در حوزه مقابله با جرایم سازمان یافته مواد مخدری، می‌بایست ابعادی چون ۱- همکاری‌های بین بخشی در حوزه‌های استقرار امنیت داخلی؛ ۲- تعامل و همکاری در خصوص انتظام بخشی در حوزه‌های مأموریتی و ۳- تبادل اطلاعات در خصوص اقدامات مجرمانه جرایم بانندی و سازمان یافته مدنظر قرار گیرد. در ادامه و در جهت کشف مؤلفه‌های مؤثر در امنیت داخلی با تأکید بر انتظام بخشی در حوزه مقابله با جرایم سازمان یافته مواد مخدری، تحلیل محتوای مصاحبه‌ها نشان می‌دهد مؤلفه‌های مؤثر در امنیت داخلی با تأکید بر انتظام بخشی در حوزه مقابله با جرایم سازمان یافته مواد مخدری، می‌بایست از هفت منظر مورد توجه قرار گیرد. این مؤلفه‌ها از طریق تحلیل محتوای مصاحبه‌ها شناسایی و تعیین شد که در جدول شماره ۲ ارائه شده است.

جدول ۲. مضمون‌های اصلی و فرعی

مضمون‌های اصلی	مضمون‌های فرعی
همکاری‌های بین بخشی در حوزه‌های استقرار امنیت داخلی	تنظیم سازوکار همکاری‌های مرتبط شامل اسناد همکاری در حوزه انتظام بخشی امنیت داخلی (جرایم سازمان یافته و...)
	کنش‌گری دستگاه‌های دارای مأموریت در حوزه امنیت داخلی و جرایم سازمان یافته
تعامل و همکاری در خصوص انتظام بخشی در حوزه‌های مأموریتی	بهره‌گیری از اصل تعامل مشترک در راستای نیل به اهداف مأموریتی
	فرایند تصویب، اصلاح و بازنگری قوانین در حوزه امنیت داخلی در راستای همکاری‌های بین بخشی
تبادل اطلاعات در خصوص اقدامات مجرمانه جرایم بانندی و سازمان یافته	ایجاد رویکرد هم‌افزایی دستگاه‌های انتظام بخش با توجه به نگرش سازمان‌های متکثر غیرمترکز در حوزه موضوعات اطلاعاتی و امنیتی
	برقراری سامانه‌های مشخص به منظور تبادل اطلاعات بین دستگاه‌ها با رویکرد حس مسئولیت مشترک
	کنش‌گری دستگاه‌های پلیسی، اطلاعاتی و امنیتی در خصوص

مضمون‌های اصلی	مضمون‌های فرعی
	مقابله با جرایم سازمان‌یافته

شکل ۱. شبکه مضامین همکاری و تعامل اطلاعاتی در ارتقای امنیت داخلی و انتظام‌بخشی (محقق ساخته)

مضامین احصاشده به‌صورت تارنمایی و نمایشی، هر یک بخشی از کار را ارائه می‌دهد. در این راستا مضامین پایه (نکات مورد اشاره و محوری)، مضامین سازمان‌دهنده (مضامین به‌دست آمده و یا در برخی موارد تلخیص شده مضامین پایه) و مضامین فراگیر (مضامین عالی دربرگیرنده اصول حاکم بر متن) را تصویر می‌نماید. در این خصوص تعامل و همکاری اطلاعاتی به‌عنوان یک مضمون فراگیر به‌شمار می‌رود که مضمون‌های

سازمان‌دهنده (اسناد همکاری، دستگاه‌های مقابله‌ای، امنیت داخلی، جرایم مواد مخدري، همکاری بین‌بخش و هم‌افزایی) را در برمی‌گیرد (شکل ۱).

بحث و نتیجه‌گیری

تحقیق حاضر با هدف ارائه الگوی ارتقای امنیت داخلی با تأکید بر انتظام بخشی و مقابله با جرایم سازمان‌یافته مواد مخدري انجام شد. در پژوهش حاضر به منظور شناخت بیشتر موضوع در زمینه عوامل مؤثر در امنیت داخلی با تأکید بر انتظام بخشی در حوزه مقابله با جرایم سازمان‌یافته مواد مخدري، با بهره‌گیری از نظرات خبرگان، ابعاد و مؤلفه‌ها مؤثر شناسایی شد. ابعاد اثرگذار مهم در امنیت داخلی با تأکید بر انتظام بخشی در حوزه مقابله با جرایم سازمان‌یافته و مواد مخدري پس از سه مرحله کدگذاری در قالب سه بُعد ۱- همکاری‌های بین‌بخشی در حوزه‌های استقرار امنیت داخلی؛ ۲- تعامل و همکاری در خصوص انتظام بخشی در حوزه‌های مأموریتی و ۳- تبادل اطلاعات در خصوص اقدامات مجرمانه جرایم باندي و سازمان‌یافته خلاصه شد.

بُعد اول: همکاری‌های بین‌بخشی در حوزه‌های استقرار امنیت داخلی؛ با توجه به سیاست‌گذاری‌های امنیتی و کنش‌گری سازمان‌ها و دستگاه‌های مقابله‌ای و اجرایی در حوزه امنیت داخلی ضروری است با پیوند بین دستگاه‌ها تقسیم‌بندی متناسبی بر اساس مأموریت ذاتی دستگاه‌ها اتخاذ و ارائه شود تا بتوان بر این اساس انتظام بخشی را در حوزه‌های مختلف در زمینه جرایم سازمان‌یافته مواد مخدري ایجاد کرد. این موضوع بدان جهت حائز اهمیت است که سیاست‌های کلی امنیتی مبتنی بر نیاز جاری کشور اتخاذ و اجرایی می‌گردد؛ بنابراین در صورتی که سیاست‌ها بر پایه نیازمندی و چالش‌ها استوار گردد به راحتی می‌توان با هم‌افزایی دستگاه‌های مرتبط در این خصوص به توفیقاتی در جهت استقرار امنیت به نحو مطلوب هم‌راستا با سیاست‌ها دست یافت.

بُعد دوم: تعامل و همکاری در خصوص انتظام بخشی در حوزه‌های مأموریتی؛ در این بخش از کار از آنجا که متولیان حوزه امنیت داخلی و مقابله با جرایم سازمان‌یافته به‌ویژه در حوزه جرایم مواد مخدري می‌بایست ابتدا پیوند ایجادشده با موضوع قاچاق مواد مخدري و شبکه‌سازی‌ها و سازمان‌یافتگی آن را پذیرفته باشند تا در ادامه موضوع تعامل و

همکاری را عملیاتی کنند؛ نیاز است در به‌شکل کلان، بحث انتظام‌بخشی مطرح و همه سازمان‌ها و دستگاه‌های متولی پذیرش این امر را اعلام کرده و سیاست‌های خود را در این زمینه طرح‌ریزی و با تبعیت از سیاست‌گذاری کلان امنیتی ج.ا.ایران هم‌راستا کنند؛ بنابراین در وهله اول همگرایی به‌عنوان اصل در بین نهادها است.

بُعد سوم: تبادل اطلاعات در خصوص اقدامات مجرمانه جرایم باندى و سازمان‌یافته؛ بحث تبادل اطلاعات در قانون نیز پیش‌بینی شده و به‌عنوان نمونه در برخی موارد از فرجا خواسته شده تا از سایر سازمان‌ها و نهادهای اطلاعاتی پشتیبانی اطلاعاتی کند و عکس این موضوع نیز وجود دارد؛ بنابراین این بُعد از اهمیت خاصی در الگوی ارتقای امنیت داخلی برخوردار می‌باشد و ضروری است که این امر به‌عنوان پیش‌فرض تبادل اطلاعات قرار داشته باشد.

همچنین هفت مؤلفه تأثیرگذار در عوامل مؤثر بر امنیت داخلی با تأکید بر انتظام‌بخشی در حوزه مقابله با جرایم سازمان‌یافته مواد مخدری دخیل هستند، شناسایی و تعیین شد. در چهارچوب سه بُعد و هفت مؤلفه به‌عنوان عوامل تأثیرگذار در عوامل مؤثر بر امنیت داخلی با تأکید بر انتظام‌بخشی در حوزه مقابله با جرایم سازمان‌یافته مواد مخدری از فرایند پژوهش کیفی شناسایی و تعیین شد. برای مقایسه نتایج تحقیق حاضر با یافته‌های سایر تحقیقات، با عنایت به اینکه هیچ پژوهش مشابهی یافت نشد؛ لذا امکان مقایسه تحقیق با سایر پژوهش‌ها میسر نبود، لیکن نتایج تحقیقاتی که به نحوی با موضوع حاضر مرتبط بودند، در ادامه ارائه شده است. نتایج نهایی تحقیق حاضر که منجر به شناسایی و احصای عوامل مؤثر بر امنیت داخلی با تأکید بر انتظام‌بخشی در حوزه مقابله با جرایم سازمان‌یافته مواد مخدری شد، می‌تواند از حیث نیاز مبرم به بررسی و وضع قوانین مقابله‌ای و همکاری‌های مؤثرتر در خصوص امنیت داخلی با تأکید بر انتظام‌بخشی در حوزه مقابله با جرایم سازمان‌یافته مواد مخدری شود. نتایج حاضر با تحقیقات موجود در پیشینه پژوهش بررسی و به شرح زیر ارائه می‌گردد:

موضوع برقراری سامانه‌های مشخص به‌منظور تبادل اطلاعات بین دستگاه‌ها با رویکرد حس مسئولیت مشترک با نتایج پژوهش قلاوند (۱۳۹۹) به لحاظ بهره‌گیری از بستر

فناوری‌های نوین، بیگی (۱۳۹۹) به لحاظ استحکام و انتظام بخشی اقتدار ملی در حوزه دولت هم سویی و هم‌راستایی دارد. مؤلفه تنظیم سازوکار همکاری‌های مرتبط شامل اسناد همکاری در حوزه انتظام بخشی امنیت داخلی (جرائم سازمان یافته و...) با تحقیق کلانتری و خزلی (۱۳۹۹) و کریمی و همکاران (۱۴۰۰) و مسکونی و همکاران (۱۳۹۸) به لحاظ توجه به موضوع عوامل محیطی و پنج راهبرد اصلی در حوزه مبارزه با مواد مخدر در حوزه جرائم سازمانی هم‌راستا است. مؤلفه‌های کنش‌گری دستگاه‌های دارای مأموریت در حوزه امنیت داخلی و جرائم سازمان یافته و بهره‌گیری از اصل تعامل مشترک در راستای نیل به اهداف مشترک نیز با پژوهش‌های بیگی (۱۳۹۹) و کریمی (۱۴۰۰) به لحاظ توجه به کارکرد و مأموریت در نیز انتظام بخش در مقوله امنیت داخلی و استحکام درونی هم سویی دارد. مؤلفه‌های فرایند تصویب، اصلاح و بازنگری قوانین در حوزه امنیت داخلی در راستای همکاری‌های بین بخشی و ایجاد رویکرد هم‌افزایی دستگاه‌های انتظام بخش با توجه به نگرش سازمان‌های متکثر غیرمتمرکز در حوزه موضوعات اطلاعاتی و امنیتی نیز با تحقیقات آندرا^۱ (۲۰۱۹) و هاندوکو^۲ و سیاهگیا^۳ (۲۰۱۹) به لحاظ رویکردهای محتوای دارای هم‌سو است و در نهایت، مؤلفه کنش‌گری دستگاه‌های پلیسی، اطلاعاتی و امنیتی در خصوص مقابله با جرائم سازمان یافته با نتایج تحقیقات کریمی (۱۴۰۰) و کلانتری و خزلی (۱۳۹۹) هم‌راستا است؛ و به‌طور کلی، عوامل موصوف همگی به‌عنوان تبیین‌کننده الگوی ارتقای امنیت داخلی در حوزه انتظام بخشی در زمینه جرائم سازمان یافته مواد مخدری مؤثر و اثرگذار می‌باشند؛ و در این راستا این کلیت می‌تواند به‌صورت اجرایی در دستور کار متولیان امر نیز قرار گیرد.

پیشنهادها

براساس نتایج به‌دست آمده و یافته‌های پژوهش حاضر براساس ابعاد و مؤلفه‌های (به‌طور کلی الگوی) مؤثر بر ارتقای امنیت داخلی با تأکید بر انتظام بخشی در حوزه مقابله

1. Andrea Villa
2. Prihandoko
3. Muhamad Syauquillah

با جرایم سازمان یافته مواد مخدری، راهکارهای راهبردی و کاربردی زیر حائز اهمیت است و به شرح زیر پیشنهاد می‌شود:

- ارتقای هم‌افزایی و تعامل دستگاه‌های دارای مأموریت در حوزه امنیت داخلی با رویکرد گسترش بحث انتظام‌بخشی؛
- بهره‌گیری از ظرفیت‌ها و توانمندی‌های سازمان‌ها و دستگاه‌های متولی به منظور هم‌افزایی و توفیق در مأموریت‌های مشترک؛
- داشتن نگاه اطلاعات محوری به منظور شناخت ظرفیت‌ها و بهره‌برداری در پرونده‌های مطرح در دستگاه‌های متولی؛
- اتخاذ وحدت رویه بر اساس سیاست‌های امنیتی اتخاذ شده کلان در جهت تعامل دستگاه‌ها به نحو مطلوب و خروجی مدار؛
- انجام پژوهش‌هایی در حوزه‌های امنیت، جرایم سازمان یافته و بهره‌گیری از تجارب سایر کشورهای در این خصوص؛
- پیروی از ابعاد و مؤلفه‌های ارائه شده و تلاش و کوشش در جهت پیاده‌سازی آنان توسط دستگاه‌های ذی‌ربط؛
- شناسایی و حذف موانع موجود و به‌روزرسانی شیوه‌های مدیریتی و اصول و فنون جدید با استفاده از ابعاد و مؤلفه‌های احصا شده؛
- اتخاذ رویکرد انتظام‌بخشی در تمامی عرصه‌های موجود به‌ویژه سیاست‌گذاری‌های امنیتی در حوزه‌های داخلی.

سپاسگزاری

نگارنده بر خود لازم می‌داند از مسئولان پلیس مبارزه با مواد مخدر، اعضای هیئت علمی دانشگاه علوم انتظامی امین، پژوهشگران حوزه‌های امنیتی و همچنین دست‌اندرکاران فصلنامه علمی پژوهش‌های مدیریت انتظامی که با راهنمایی‌های ارزنده خود موجب ارتقای غنای این اثر شدند، تقدیر و تشکر کند.

منابع

- افتخاری، اصغر. (۱۳۸۵). امنیت عمومی به مثابه فرهنگ. فصلنامه امنیت عمومی، ۱ (۵).
<https://www.sid.ir/paper/475717/fa>
 امام خمینی (ره). صحیفه نور. جلد‌های ۱۹ و ۲۰.
 خامنه‌ای، حضرت آیت‌الله سید علی. (۱۳۸۲). سخنرانی در دیدار اعضای هیئت دولت.
<https://www.leader.ir/fa/content/2463>
 خامنه‌ای، حضرت آیت‌الله سید علی. (۱۳۸۸). سخنرانی در دیدار اعضای هیئت دولت.
<https://www.leader.ir/fa/content/5844>
 اسماعیلی، مهدی؛ حسین پور، جعفر؛ بختیاری، تقی؛ و مجیدی، عبدالله. (۱۳۹۹). نظام جرم‌یابی پلیس با رویکرد اطلاعات محور. پژوهش‌های مدیریت انتظامی، ۱۵ (۳)، ۴۲-۲۱.
http://pmsq.jrl.police.ir/article_94016.html
 بوزان، باری. (۱۳۷۹). گفتگوی علمی: آشنایی با مکتب کپنهاک در حوزه مطالعات امنیتی. فصلنامه مطالعات راهبردی، ۳ (۳)، ۹-۱۶.
<https://www.sid.ir/paper/453621/fa>
 بیگی، احمد. (۱۳۹۹). نقش راهبردی دولت در استحکام و انتظام بخشی ساخت حقیقی قدرت و امنیت. فصلنامه مطالعات راهبردی ناجا، ۵ (۱۶)، ۱۱۸-۸۷.
http://ssj.jrl.police.ir/article_94802.html
 پورمنافی، ابوالفضل؛ و قربانی، ابراهیم. (۱۳۹۷). پیشگیری نوین: نقش رسانه مجازی در پیشگیری از گرایش به مواد مخدر در فضای سایبر. فصلنامه علمی اعتیادپژوهی، ۱۲ (۴۹)، ۲۲-۹.
<https://etiadpajohi.ir/article-1-1918-fa.html>
 جلالی، محمود؛ حیدرقلی زاده، جعفر؛ و مقیمی، مهدی. (۱۳۹۶). تروریسم مواد مخدری و رویکرد پیشگیرانه حقوقی جهانی و جمهوری اسلامی ایران در مقابله با آن. فصلنامه مطالعات سیاسی، ۱۰ (۳۷)، ۱۴۴-۱۳۷.
https://journals.iau.ir/article_536906.html
 ره پیک، سیامک؛ و زمانی، علی اکبر. (۱۳۸۹). امنیت داخلی جمهوری اسلامی ایران در چشم‌انداز ۱۴۰۴ ابعاد، شاخص‌ها و راهکارها. فصلنامه نظم و امنیت انتظامی، ۳ (۳)، ۲۸-۲.
<https://www.magiran.com/paper/1080477>
 شکوهی‌راد، صمد؛ و قربانی، ابراهیم. (۱۳۹۹). مواد روان‌گردان نوظهور: مرور سیستماتیک کانابینوئیدهای سنتزی. فصلنامه علمی اعتیادپژوهی، ۱۴ (۵۷)، ۲۱۰-۱۸۷.

<https://etiadpajohi.ir/article-1-2201-fa.html>

صادقی، علی. (۱۴۰۰). تحلیلی بر اثرات مدیریت جهادی بر مؤلفه‌های امنیت ملی پایدار جمهوری اسلامی ایران (موردپژوهی: سند چشم‌انداز ۲۰ ساله). فصلنامه علمی پژوهش‌های مدیریت انتظامی، ۱۷ (۱)، ۱۳۴-۱۰۳.

http://pmsq.jrl.police.ir/article_98374.html

عاملی، اکرم. (۱۳۹۷). رصد مواد روان‌گردان جدید در سیستم‌های ملی، منطقه‌ای و بین‌المللی. مطالعات مبارزه با مواد مخدر، ۱۰ (۳۹)، ۹۴-۷۹.

http://dles.jrl.police.ir/article_91337.html

عاملی، اکرم. (۱۳۹۸). مروری بر مطالعات انجام‌شده در خصوص اثرات بالینی مواد روان‌گردان جدید و مکانیسم اثر آن‌ها. مطالعات مبارزه با مواد مخدر، ۱۱ (۴۱)، ۵۶-۳۷.

http://dles.jrl.police.ir/article_92444

عارفی مسکونی، محمد؛ نجفی توانا، علی؛ و شاملو، باقر. (۱۳۹۸). تأثیر قاچاق مواد مخدر بر امنیت ملی جمهوری اسلامی ایران. فصلنامه پژوهش‌های سیاسی جهان اسلام، ۹ (۳)، ۱۲۳-۱۰۵.

<https://priw.ir/article-1-1084-fa.pdf>

غریاق زندی، داود. (۱۳۹۰). درآمدی بر سیاست‌گذاری امنیت ملی. پژوهش‌شکده مطالعات راهبردی.

غلامی رزینی، محسن؛ و سلطانی، مسعود. (۱۳۹۸). جایگاه مؤلفه‌های انتظام‌بخش در ارتقای تمدن نوین اسلامی در مقوله پیشگیری از جرم. فصلنامه مطالعات راهبردی ناجا، ۴ (۱۱)، ۸۹-۶۱.

<https://dorl.net/dor/20.1001.1.25381946.1398.4.11.3.2>

قربانی، ابراهیم (۱۳۹۷). ارائه الگوی واکنش سایبری در جهت برون‌رفت از بحران اعتماد به مواد مخدر در فضای مجازی. پژوهش‌های اطلاعاتی و جنایی، ۱۳ (۵۱)، ۸۰-۵۹.

http://icra.jrl.police.ir/article_20151.html

قربانی، ابراهیم؛ و شرافت، جلال. (۱۳۹۸). مبارزه با مواد مخدر در فضای مجازی. چاپ اول، انتشارات دانشگاه علوم انتظامی امین.

قربانی، ابراهیم. (۱۴۰۰). الگوی پی‌جویی جرایم مواد مخدر در فضای مجازی. پژوهش‌های اطلاعاتی و جنایی، ۱۶ (۶۲)، ۱۳۰-۱۱۱.

DORL.NET/DOR/20.1001.1.17359367.1400.16.3.1.3

قلاوند، کوروش؛ کریمی قهرودی، محمدرضا؛ و حاجی ملامیرزایی، حامد. (۱۳۹۹). تأثیر فناوری‌های تحول‌آفرین در انتظام بخشی فضای مجازی کشور. فصلنامه مطالعات راهبردی ناجا، ۵ (۱۸)، ۱۴۶-۱۱۳. http://ssj.jrl.police.ir/article_95712.html

قیصری، نورالله. (۱۳۹۳). مکاتب امنیتی؛ نقدهای موجود و ضرورت طرح نگرشی نوین. فصلنامه آفاق امنیت، ۷ (۲۲)، ۵۵-۲۷.

https://ps.ihu.ac.ir/article_200452.html

کریمی، مجید؛ احمدوند، علی محمد؛ حبیب‌زاده، اصحاب؛ و جزینی، علیرضا. (۱۴۰۰). راهبردهای جرم‌یابی جرایم سازمان‌یافته مواد مخدر. فصلنامه پژوهش‌های اطلاعاتی و جنایی، ۱۶ (۱)، ۳۰-۹.

DORL.NET/DOR/20.1001.1.17359367.1400.16.1.1.9

کلانتری، فتح‌الله؛ و خزلی، اکبر. (۱۳۹۹). نقش مؤلفه‌های قدرت ملی در تحقق متعالی حکمرانی امنیت ملی جمهوری اسلامی ایران. نشریه علمی آفاق امنیت، ۱۳ (۴۷)، ۹۷-۵۳.

https://ps.ihu.ac.ir/article_205631.html

محمدی، مصطفی. (۱۳۹۶). مؤلفه‌های امنیت ملی. اندیشکده راهبردی تبیین. مرادیان، محسن. (۱۳۸۸). تهدید و امنیت. ارتش جمهوری اسلامی ایران، مرکز آموزشی و پژوهشی شهید سپهبد صیاد شیرازی.

Bennett, C. J. (1991). What is policy convergence? What causes it? *British Journal of Political Science*, 21(2), 215-233. <https://www.jstor.org/stable/193876>

aaaa, C. J. 5555555 dddddd deeee' aa coo-Terrorism Policy: A Contingency Approach to the Convergence of the Wars on Drugs and Against Terrorism. *Review of Policy Research*, 22(4), 451-471. <https://doi.org/10.1111/j.1541-1338.2005.00149.x>

Hough, P. (2004). *Understanding Global Security*. Routledge.

Haas, P. M., & Haas, E. B. (1995). Learning to learn: Improving international governance. *Global Governance*, 1(3), 255-284. <https://www.jstor.org/stable/27800115>

Rose, R. (1991). What is lesson drawing? *Journal of Public Policy*, 11(1), 3-30. <https://doi.org/10.1017/S0143814X00004918>

Thomas, J. C. (1980). Policy convergence among political parties and societies in developed nations: A synthesis and partial testing of two theories. *Western Political Quarterly*, 33(2), 233-246. <https://doi.org/10.2307/447296>

- Ambroziak, K., & Piotr A. (2018). Simple screening procedure for 72 synthetic cannabinoids in whole blood by liquid chromatography–tandem mass spectrometry. *Forensic Toxicol.* 36, 280–290. DOI: 10.1007/s11419-017-0401-x
- United Nations Office Drugs and Crime. (2016). Terminology and Information on Drugs. <https://doi.org/10.18356/0f5bdc21-en>
- United Nations Office on Drugs and Crime. (2013). the challenge of new psychoactive substances: A Report from the Global SMART Programme. <https://www.unodc.org/unodc/en/scientists/the-challenge>
- United Nations Office on Drugs and Crime. (2019). World drug reports. <http://www.unodc.org/wdr2019>
- United Nations office on drugs and crime. (2020). Current NPS Threats. <https://www.unodc.org/unodc/en/scientists/current-nps-threats.html>
- Zhang, L., Li, G. (2019). Handheld Raman spectrometer for the rapid determination of synthetic cannabinoids. *Forensic Science & Medicine*, 5(1), 29-32. DOI: 10.4103/jfsm.jfsm_1_19

